

Smiljan Samec:

Niko Štritof

(Ob obletnici njegove smrti)

Dne 22. januarja t. l. je minilo že trideset let, odkar se je po krajši in hudi bolezni poslovil od nas eden naših najuglednejših glasbenikov iz obdobja med obema vojnama; dirigent, prevajalec in skladatelj Niko Štritof. Kot dirigent naše Opere in — upravičeno lahko trdimo — tudi književnik, je bil zelo vsestranski gledališki človek in umetnik, ki je s svojim širokim delom za trajno vtisnil ljubljanski Operi svoj osebni pečat. Saj ni bil samo dirigent, ampak je s svojim neizčrpnim znanjem pomagal in sodeloval na vseh področjih gledališkega udejstvovanja, ko je bil v Operi dolga leta vse hkrati: pianist, korepetitor, dirigent, zborovodja, režiser in — kar je še danes za nas neizbrisno — tudi duhovit in tenkočuten prevajalec opernih besedil. Z opernim prevajanjem se je pred njim od začetka slovenske Opere ukvarjalo že kar lepo število kulturnikov in tudi književnikov, od Funtka, Golarja, Šorlija, Finžgarja pa vse tja do Župančiča in (v enem primeru) celo Cankarja, toda nobeden ni dosegel na tem specifičnem področju tolikšne umetniške zrelosti, ustreznosti, originalnosti in uporabnosti kakor prav Štritof. Zato so njegovi številni prevodi še danes za nas bogata zakladnica, od katere še vedno živi slovenska Opera.

Ce naj na kratko pregledamo njegovo življenjsko pot, bomo zapisali, da je bil Niko Štritof pravi rojen Ljubljančan, saj se je tam dne 30. novembra 1890 rodil kot sin gimnazijskega ravnatelja Antona Štritofa, ki je bil sam vnet za glasbo in ki se je tudi že sam nekoliko ukvarjal z opernimi prevodi. Tako je npr. že oče A. Štritof l. 1900 kot prvi poslovenil Wagnerjevo opero »Der fliegende Holländer« in ji dal slovenščini primeren, poetičnejši naslov »Večni mornar«, kar se je tudi do danes ohranilo namesto golega prevoda »Leteči Holandec«, ki Slovcu ne bi bil veliko povedal. Takega slovenskega »Večnega mornarja« sta nato uprizorila v ljubljanski Operi dne 27. januarja 1900 režiser Josip Nolli in dirigent Hilarij Benišek, ki je bil tista leta vsestranski spiritus agens in vodja te mlade slovenske gledališke glasbene ustanove v Ljubljani. Anton Štritof je zatem prevedel še »Tannhäuserja«, »Trubadurja« in »Manon«.

B. Jakac: Niko Štritof

Mladi Niko je torej že od očeta podedoval takó nagnjenje do glasbe kakor tudi filološko in pesniško žilico. Seveda je predvsem najprej v domačem mestu dokončal osnovnošolski in gimnazijski uk, toda hkrati je že v najmlajših letih intenzivno študiral glasbo. Tako je na šoli Glasbene matice (po lastni navedbi) osem let študiral violino pri prof. J. Vedralu, prav toliko časa pa tudi klavir pri prof. J. Prohazky, poznejšem profesorju praškega konservatorija, ki ga je mimo tega poučeval še v harmoniji, kontrapunktu in kompoziciji. A že kot študent je Štritof tudi začel včasih prevajati in podkladati slovensko besedilo pesemskim kompozicijam iz drugih jezikov.

Tudi z gledališčem je stopil Štritof v stik že zelo zgodaj, in sicer kot pet-najstletnik v l. 1905, ko mu je kot srednješolcu ponudil tedanji intendant Narodnega gledališča prof. Juvančič mesto korepetitorja v Operi. Tu je tudi nato še pred vojno prišel do dirigiranja, najprej seveda v opereti, medtem ko je imel nad opero tedaj skrb pozneje evropsko znani dirigent in direktor praške Opere Vaclav Talich. Ta je torej v tistih predvojnih letih nesebično in varno vodil in izpopolnjeval glasbeno znanje tudi tega našega mladega opernega

I. Vavpotič: Niko Štritof
dirigira

adepta, ki je tako že l. 1912 sam dirigiral na našem odru več operetnih uprizoritev, in to: Karl Weiss »Revizor« (po Gogolju), Viktor Parma »Caričine Amazonke«, Karl Millöcker »Dijak prosjak« ter Johann Strauss ml. »Netopir«. Že prej pa je po maturi za dalj časa odšel na študije na Dunaj, kjer je absolviriral juridične nauke in si hkrati z obiski koncertov ter gledališč širil teatrološko in muzikološko kulturno obzorje. Prvo svetovno vojno je prebil kot avstrijski vojak na fronti in v zaledju, najprej v Srbiji, nato pa še v Rusiji in Romuniji; po vojni pa je nekaj časa učil klavir na Glasbeni matici, korepetiral v Operi in bil nato celo pianist v kinu, dokler mu ni upravnik gledališča Matej Hubad l. 1924 ponudil mesto opernega dirigenta.

Na sami Glasbeni matici je še nekaj časa deloval naprej in bil dirigent tedaj zelo upoštevanega njenega zbora, s katerim je med drugim krstil Lajovčev »Psalm« in kot prvi pri nas izvajal B. Širolovo »Abrahamovo žrtev« ter Vitezslava Novaka »Vihar«. V vrsti njegovih koncertnih uspehov je bil pozneje eden največjih njegov koncert jugoslovanske glasbe, ki ga je imel s Češko filharmonijo v Pragi. Kot predsednik Ljubljanske filharmonije je razen tega

ZDRUŽENJE GLEDALIŠKIH IGRALCEV, SEKCIJA LJUBLJANA

vjudno vabi

k proslavi 25 letnega jubileja umetniškega dela
gospoda dirigenta

Nika Štritofo

člana Narodnega gledališča v Ljubljani in člana naše
organizacije, v plesnik dne 28. marca 1941 ob 20. uri
v opernem gledališču

Združenje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana

L. DRENOVEC
priznanih

S. JAN
tisk

Georges Bizet:

Carmen

Opera v štirih dejanjih - Po istinski noveli Prosperja Merimeja napisala Meilhac in Halévy, prevedla Otta Župančič in Nika Štritofo

Dirigent: **Niko Štritofo**

Režiser: C. Debevec

Koreograf: Ing. P. Golovin

OSEBE:

Don José, narednik	J. Franc
Escamillo, torero	V. Janko
Dancra, voditelj	B. Sancer
Remendado, tihotapevec	M. Sancer
Morales, narednik	M. Dolničar
Zuniga, oficir	F. Lupaša
Carmen	Zlata Gjungenac
Micaela, kineška dekle	Alda Nani
Frasquita	M. Poljanarjeva
Mercedes	St. Poličeva

Vojaki, tihotapi, dekleta, otroci, bikaristi, meščani, cigani in
ljudstvo - Godi se v Sevili in okolici v Španiji

Plese nastudiral Ing. P. Golovin

Novi kostumi: J. Stančeva in F. Remškar, dekoracije: V. Skružny

Zborovodja: R. Simoniti

Scenograf: Ing. E. Franz

Začetek ob 20. uri

Konec ob 19.23. uri

Štritofova jubilejna predstava 1941. leta

tisti čas dirigiral v Beogradu na prvem monstre koncertu Dvořakovo simfonijo »Iz novega sveta«. Veliko pozornost v tujini, predvsem v Pragi in v Parizu, je hkrati zbudila njegova zbirka naših ljudskih pesmi, rekonstruirana po zapiskih Stanka Vraza, ki jih je Štritofo odkril v naši licejki.

Največ svojih sil in umetniške tvornosti pa je posvetil Štritofo našemu gledališču, kjer vsa leta njegovega sodelovanja ni bilo bolj vsestranskega delavca od njega. V Operi je po vojni prvič javno nastopil l. 1924 kot pianist na plesnem večeru plesalke Rut Vavpotičeve, še istega leta pa tudi že kot operni dirigent, ki je glasbeno pripravil in vodil uprizoritev Vilharjeve opere »Lopudska sirotica«. Takoj zatem pa je dirigiral Puccinijevo »Bohème« in D'Albertovo »Mrtve oči«, oboje l. 1925. V nadaljnjem je do l. 1944 dirigiral (in nemalo krat tudi sam režiral) vrsto za svoj okus in umetniško nagnjenje značilnih opernih del, ki so večinoma dosegla izjemen umetniški uspeh in izredno popularnost. Kot gledališki človek je namreč imel Štritofo prav posebno tenak posluš, kaj bo širšemu občinstvu v določenem času godilo, zato se mu je posrečilo pripraviti precej uprizoritev, ki so vselej postale prave uspešnice. Take predstave so postale npr. zlasti l. 1927 Prokofjeva opera »Zaljubljen v tri oranže«, ki smo jo pri nas tedaj uprizorili pred drugimi evropskimi odri in ki je v režiji Osipa Šesta dosegla za tiste čase izjemno število 22 predstav in doživela tudi izreden umetniški uspeh na gostovanju po Jugoslaviji. Še popularnejša je bila l. 1932 Štritofova in Debevecova uprizoritev Massenetove »Manon« z 41 predstavami. L. 1933 pa je Štritofo tudi nekoliko predelal Verdijevo

»Traviato«, kar mu je sicer del kritike zameril, toda uprizoritev z Zlato Gjungenčevo in Josipom Gostičem v glavnih vlogah ter v režiji Bratka Krefta in pod Štritofovim glasbenim vodstvom je občinstvo osvojila, da je dosegla nič manj kot 52 predstav. Sledile so še »Knez Igor« (48 predstav), »Carmen«, »Bohème« (v dveh uprizoritvah 68 predstav), »Madame Butterfly«, »Hoffmanove pripovedke«, »André Chénier«, »Thaïs« z Valerijo Heybalovo in Robertom Primožičem v glavnih vlogah (45 predstav), pa »Onjegin«, »Rusalka«, »Jenufa«, »Saloma«, Respighijev »Plamen«, Massenetov »Don Kihot« (s Primožičem, Bettom in Kogejevo) pa »Don Pasquale« z Mlejninkovo ter še vrsta drugih oper. Tu in tam se ni branil tudi ne lažjih odrskih zvrsti in je v svojih priredbah in z dobrimi zasedbami uprizoril nekaj najbolj uspešnih operet, kakor »Vesela vdova« (46), »Ples v Savoyu« (38), »Zemlja smehljaja« (38), »Boccaccio«, »Lumpacius vagabundus« ter zlasti še Benatzkega opereto »Pri belem konjičku«, ki je s Poličevo in Zupanom v glavnih vlogah ter v Štritofovi ponašitvi dosegla celo 70 predstav. Če pomislimo, da so druge opere tista leta na našem odru dosegle le 5 do 8 in le nekatere operete nekaj več kot 10 predstav, je razvidno, kakšen izreden čut za oder in okus ter želje občinstva je imel ravno Štritof. Sicer pa je tudi nasploh kot dirigent pripravil in na oder postavil vrsto del iz svetovne, tudi najnovejše literature, ki bi jih pri nas brez njega še dolgo ne imeli priložnosti spoznati, in še drugih znanih, ki pa nam jih je prav on

Vaja za »La Bohème« s Štritoфом, Gjungenčevo itd.

Štritof pri počastitvi Danila v Operi

v svojih, a vseskozi visoko umetniških interpretacijah znal posredovati in osvetljevati z vidikov novih lepot.

Umetniški lik Nika Štritofa je v razdobju, ko so ob njem delovali tudi dirigent Anton Neffat in dirigent ter ravnatelj Mirko Polič ter nekoliko pozneje tudi dirigent dr. Danilo Švara, bil torej povsem svojevrsten, saj je bil Štritof po duhu sicer še vedno romantik, a po srcu tudi naturalist-verist. Kot gledališki delavec je bil predvsem neposreden in zanosen umetnik, močno odvisen od trenutnega razpoloženja in tudi duhovitih domislekov, ki so povezani rojevali blesteče dajatve. Zato se je kot dirigent ogreval v prvi vrsti za dela, ki so pršela od močnega in neposrednega čustva in ki so tudi po vsebini izpovedovala bodisi prirodno strast ali pa preprosto čustveno mehkobo. Zelo jasnovidno je zatorej ocenil Štritofovo naravo in umetniško vrednoto Ciril Debevec, ko je l. 1941 ob petindvajsetletnici njegovega umetniškega delovanja, ki jo je proslavil (v glavnih vlogah z Gjungjenčevo kot Carmen, Nonnijevo kot Micaelo, Ivanom Franclom kot Joséjem in Vekoslavom Jankom kot Escamilom) s posebno uprizoritvijo Bizetove »Carmen«, zapisal:

»Mokrovetoče rož'ce« Štritofove muze so »iz krajev, ki v njih sonce sije«. Iz krajev, kjer sije sonce in predvsem: kjer polje — kri. Štritof ne mara težke, mrke glasbe. Nerešena vprašanja, duševne stiske, razglabljanja in razodevanja zadnjih stvari sveta — vse to je njemu prazen zvenk, brez prave cene, navlaka, ki muči slabiče in jalove omejeence. Razkošje občutja, slast in prelest ljubezni in tajni čar krvi, četudi v bolečini — to so prvine, ki jih Štritof umetniško in zlasti glasbeno najbolj občuti, dojame in polno doživi. Zato je razumljivo, da mu je nemška glasba v glavnem tuja. Beethoven je zanj čuden in Wagner (razen morda »Tristana in Izolde«) dolgočasen. Štritof ne mara zamotanih problemov, ne mara nikakršnih »onstranskih špekulacij«. On čuti in doživlja svet, življenje in ljudi preprosto, prirodno in prvinsko, brez vsakih težjih ugank, z vsem hrepenenjem, z vso naslodo, z vsem užitkom, pa tudi z vso bolečino, ki se nujno rodi v posledici zaradi neizpolnjenih želja. Večen nemir v naravi, nenehno iskanje, tavanje, obkrožanje, približevanje, opajanje in združevanje, odbijanje, izgubljanje in umiranje — to so glavna gibalna tega zanosnega in vročega glasbenega duha«.

*Štritofova družina (v
sredini Niko)*

»Zato ga mika nebrzdani, ognjeviti in demonično-eksotično-nasladni Bizetov temperament («Carmen»), zato ga vabi topla in srčna Verdijeva melodioznost («Tiaviata»), zato ga opaja v nežnih, prijaznih in ganljivih Puccinijevih zvokih («Bohème», «Butterfly»), zato se ziblje na valovih Dvořakovega, v večni bolesi zvenečega hrepenenja («Rusalka»), zato ga razigrava in vznemirja Janačkova ritmična probojnost in zato ga ne izpusti iz svoje mehkobno-čutne, žensko-spletene mreže morda njegov najljubši komponist Massenet («Manon», «Thaïs»). Iz istih vzrokov bi našli v njem odzivni svet tudi Leoncavallo («Bajazzo») in D'Albert («Nižava», «Mrtve oči»). Tu je Štritof doma. To in podobno glasbo lahko vodi z zaprtimi očmi, ker jo sodoživlja in poustvarja iz lastnega utripa in iz lastne krvi.«

Štritofova izrazita domena so torej bili zlasti veristi, čeprav ga je mikala tudi čustvena visoka romantika ali pa še celo komična opera, ki ji je znal vtisniti svoj posebni optimistični in nagajivi nadih.

Toda najtrajnejše izročilo, ki ga je Štritof zapustil slovenski Operi in ki je še danes v nji živo, je v njegovih številnih in blestečih prevodih ter prepesnitvah opernih besedil. Prvi njegov nad vse uspeli operni prevod je bil Prokofjeva opera »Zaljubljen v tri oranže«, ki je nedvomno veliko pripomogel k izjemnemu uspehu Štritofove in Šestove uprizoritve te opere na našem odru že pred vojno, da je nato v drugi uprizoritvi Boga Leskovica in Hinka Leskovška l. 1956 z neponovljivimi priznanji uspela tudi na najvišjih opernih odrih Evrope (Holandski festival, Pariz, Benetke). Štritofova prevajalska umetniška žilica je vselej našla situaciji primerno, bogato, barvito in pevno slovensko besedo, ki je zlasti največkrat primanjkovala vsem prejšnjim prevodom. Podlaganje pravega besedišča pod note in sposobnost, da pri tem kot pesnik ostaneš zvest duhu originala, je vsekakor posebna umetniška in prevajalska zmožnost. Štritof se je v vsako delo povsem poglobil in ga izpovedal po svoje, ne pa samo »preložil«. Zato so njegovi liki v operi vselej plastični in svojski v izrazu in njegovi prevodi so marsikdaj celo boljši od izvirnika. Prevajal je iz številnih jezikov (iz češčine, slovaščine, ruščine, srbščine, angleščine, francoščine, italijanščine in nemščine), a je imel bogat in originalen tudi slovenski besedni zaklad. Tako sta zlasti zanimivi njegovi literarni upodobitvi npr. tovarnarja Kotenine v opereti »Pri belem konjičku«, ki ga je oblekel v sočen ribniški dialekt, ali pa še bolj njegov osebni domislek v »Seviljskem brivcu«, kjer je liku nazovi-učenjaka don Bazilia podložil besedilo v nekoč upoštevan »koseščini«. Štritofova nova »koseščina« pa kajpak ni dobresedna, čeprav jo je pri tem dodobra preučil, marveč je le duhovito parafrazirana z izvirnimi »jezikovnimi« domisleki — osebo don Bazilia pa to izumetničeno besedišče imenitno označuje v vsem njenem lažnem učenjakarstvu in slepivstvu.

Tako nam je torej Štritof s svojimi prevodi postavil temelj tistemu, kar lahko danes imenujemo umetniško dognano prepesnjevanje opernih besedil, saj je tudi sam prevedel večino t. i. »železnega repertoarja«. V celoti je tako prevedel 48 oper in 18 operet.

To posebno njegovo umetnost, pesnjenje prevodov, je ob Štritofovi smrti tedanji direktor Opere Vilko Ukmar npr. takole opisal in ocenil:

»V tem svojem delu je skoraj redno družil nenavadno vztrajnost z izredno umsko bistrino in z iskreno čustvenostjo. Zato so zlasti nekateri njegovi prevodi pravi biseri. Občudovati moraš, kako globoko je prodril v bistvo originala in njegove vsebine, kako podrobno je zajel prvotni smisel z vsemi odtenki, kako točno je umsko razčlenil dramatično snov in vse njene razvojne zaplete in razplete. Toda po taki razčlenitvi se Štritof ni spustil v sprotno, dosledno prevajanje pojmov in idej. Ne! Pustil je najprej, da je original ves segel v njegovo dušo, se v njej udomačil, oživil v njej doživlja — potem pa je iz lastnih pristnih doživetij in v zvezi s svojimi lastnimi čustvi in živimi predstavami pričel po svoje oblikovati. Z živimi podobami je iskal pesniški izraz, pri čemer je krojil besede in ritem iz zvenenja melodije, s katero so bile besede povezane. Tako je nastalo novo, živo ustvarjanje, tako se je rodila ob glasbi pesnitev — taka, kot da je prvotno pognala iz domače grude. Tako je nastajala lepota naših najboljših opernih prevodov.«

Kakšen je torej bil naš Niko Štritof?

Bil je v vseh pogledih kot umetnik in človek izjemna osebnost. Na videz je bil včasih nekoliko grob ali vsaj čudaški. Toda v resnici je bil mehak in pri-srčen. Bil je — podobno kot Igo Gruden in Pavel Golia — marsikdaj »kapitan dolge plovbe«, saj je bil gost mnogih znanih družb in omizij, celo zgodovinske družbe »penatov« z najvidnejšimi tedanjimi našimi glavami. Zunanje etikete ni vedno spoštoval, vendar je znal biti, kakor je zapisal Osip Šest, »duhovit komilton«, zato je bil zlasti v umetniških krogih silno cenjen; tam si je včasih privoščil posebne pesniške domisleke. Imel pa je različna razpoloženska ob-dobja: včasih s humorjem in duhovitostjo, drugič pa zaprt sam vase in malone neobgljen. Zato je tudi razpoloženje pri njegovem dirigentskem delu bilo silno neenakomerno: enkrat nabito z energijo in zanosnim čustvom, drugič pa sploh ni hotel za pult in ga je moral zamenjati mlajši dirigent Demetrij Žebre ali pa Samo Hubad. Vendar, kadar je bil bolan, nikakor ni hotel videti zdravnika in tako je tudi brez zdravstvene pomoči umrl. Kadar pa je imel svoje dneve, se je vsestranska ustvarjalnost v njem kar iskrila in takrat je tudi rodila naj-zlahtnejše sadove.

Nedvomno je torej bil Niko Štritof v svojem času osrednja umetniška osebnost naše Opere, osebnost, ki je prinesla vanjo veliko novosti, tako v po-gledu repertoarja kot tudi glede kadrovskih ukrepov, zakaj prav Štritof je s svojim vzgojnim delom in iznajdljivostjo povzdignil vrsto mladih talentov na piedestal ljubljencev našega tedanjega občinstva. A tudi kot dirigent nam je dal in odprl umetniške zaklade, ki so bili v njegovem času za nas enkratni. Da se je pri tem sam zavedel svoje cene, je bilo videti že iz njegove nekoliko grenke, a hkrati duhovite ugotovitve, ki jo je velikokrat hudomušno ponovil, da je namreč samo »dirigent malega naroda«. V kaki večji sredini bi nedvomno postal evropsko znan. Tako pa je imel v naši Operi samo — »najlepejšo« brado. In pri premierah sta si z Neffatom izmenjavala pred zastorom ob ploskanju občinstva vedno isti rekvizit — lovorjev venec, ki je morda še danes kje shranjen.

Sic transit ...

ŠTRITOFOVI PREVODI

Opere:

1. Berlioz »Faustovo pogubljenje«
2. Bizet »Carmen« (skupaj z O. Župančičem)
3. Borodin »Knez Igor«
4. Čajkovski »Jevgenij Onjegin«
5. Čajkovski »Pikova dama«
6. D'Albert »Mrtve oči«
7. Delannoy »Damski lovec« (Pesem gest)
8. Donizetti »Don Pasquale«
9. Dvořák »Rusalka«
10. Giordano »André Chénier«
11. Gluck »Orfej in Evridika«
12. Goldmark »Sabska kraljica«

13. Humperdinck »Janko in Metka«
14. Ibert »Yvetoški kralj«
15. Janáček »Katja Kabanova«
16. Janáček »Jenufa«
17. Kienzl »Evangeljnik«
18. Konjović »Koštana«
19. Křička »Strah na gradu«
20. Massenet »Manon«
21. Massenet »Thaïs«
22. Massenet »Don Kihot«
23. Massenet »Kerubin«
24. Massenet »Werther«
25. Montemezzi »Ljubezen treh kraljev«
26. Mozart »Beg iz seraja«
27. Novak »Laterna«
28. Offenbach »Hoffmannove pripovedke«
29. Pratella »Nina-nana, punčka moja«
30. Prokofjev »Zaljubljen v tri oranže«
31. Puccini »Madame Butterfly«
32. Puccini »La Bohème«
33. Puccini »Manon Lescaut«
34. Puccini »Sestra Angelika«
35. Ricci »Krišpin in njegova botra«
36. Respighi »Plamen«
37. Respighi »Belfagor«
38. Rimski-Korsakov »Snegoručka« (prevod po L. Pavlancu, t. j. L. M. Škerjancu)
39. Rossini »Seviljski brivec«
40. Schrecker »Daljni zvok«
41. Smetana »Prodana nevesta«
42. Strauss R. »Saloma«
43. Strauss R. »Kavalir z rožo«
44. Šostakovič »Katarina Izmajlova«
45. Verdi »Traviata«
46. Verdi »Moč usode«
47. Weil K. »Car se da fotografirati«
48. Weil K. »Beraška opera«

Operete:

49. Abraham »Ples v Savoyu«
50. Benatzky »Pri belem konjičku«
51. Dusik »Modra roža«
52. Kalman »Vijolica z Montmartra«
53. Kollo »Tri stare škatle«
54. Lehar »Vesela vdova«
55. Lehar »Carjevič«
56. Lehar »Grof Luksemburški«
57. Lehar »Kjer škranček žvrgoli«

58. Lehar »Zemlja smehljaja«
59. Lehar »Gasparone«
60. Millöcker »Paganini«
61. Myers »Jim in Jill«
62. Nestroy-Štritof »Lumpacius vagabundus«
63. Novelli-Nessi »Tiha voda«
64. Strauss Joh. iun. »Vesela vojna«
65. Suppé »Boccaccio«
66. Yones »Gejša«

Veseloigra:

67. Jerome K. J. »Miss Hobbs«

Zadnji prevod, ki ga je Štritof pred smrtjo začel, a nikoli dokončal, je bilo besedilo Verdijeve opere »Trubadur«.

NEKAJ ODLOMKOV IZ ŠTRITOFОВИH PREVODOV

1

(Benatzky »Pri belem konjičku«)

*Kotenina: Bohnj je lejp,
 Bled tüde lejp,
 al vi nejste vidl Rib'nce:
 rakə so tam,
 ribe so tam
 in prelejpe, lejpe dej'klce!
 Lejp je vaš hrib,
 nej mā za reč.
 al pr nas dama boš čistu preč!
 Naše goré,
 naše srcé:
 Rib'nca je nad use.*

2

(Rossini »Seviljski brivec«)

*Don Bazilio: Moč klevetbe je polna hlimbe,
 polna hlimbe in skritotajstva,
 tiho se po kotih huli,
 v črno noč za plenom buli,
 kar začne se, kar začne se njen šumot.*

Brezbesedno, neprikazno,
 stezosledno, zemljeplazno,
 zdajci sikati začenja,
 po človeku gor se spenja,
 skozi ušesa urno plane
 in zarije se v možgane,
 in zarije, in zarije se v možgane
 in jih vije in jih pije,
 in jih vije in jih pije,
 in jih vije in jih pije
 in izpije jih do dna.
 Vun skozi usta se izplazi
 velebitnejša v prikazi,
 nasitivša se možganja
 zmirom daljši se poganja,
 vedno vekša, vedno vikša
 sika, pika in urlika,
 laja, graja in razsaja,
 vedno hujo moč ima.
 Kar zabuhne grom viharja,
 sredi blešnega požarja
 gromopad srdit udarja
 kakor tulba Jerihona,
 kakor krulba iz kanona:
 svet se ruši, zemlja maje
 uhoglušno ropotaje,
 prava Sodoma pekla.
 Svet se ruši, zemlja maje
 uhoglušno ropotaje,
 prava Sodoma pekla,
 da, prava Sodoma pekla!
 In ubogi sin krtine
 nepreklicbeno pogine,
 brez izkuzbe brez pomažbe
 se izmotati ne zna:
 mutotiho se pozibne,
 micnomalo z roko zgibne,
 enkrat sopno še zavzdihne
 ino zdrkne dol na tla,
 mutotiho se pozibne
 ino zdrkne dol na tla,
 mutotiho se pozibne
 ino zdrkne dol na tla,
 da, dol na tla, da, dol na tla,
 da, dol na tla, da, dol na tla.

Jate me iz ljubezni storim
~~čaj~~ žiljenje ti mi dal
plamen bleševati vžgal

Jate vse samo iz ljubezni storim
~~drugi vpe~~ kar čes -
vse storim

Saj no tebi taklo hrepenim
če ne vidi te oko

~~moje~~
in ne diti te uho

Saj no tebi ah taklo hrepenim
če od mene greš -

~~Ni bes tibi žiljenja~~
~~iz ljubavi je raj~~

Ti ti moje žiljenje
moj edini raj
moja očetna ~~tu~~ hrepenaje,
zdaj saj vem zakaj

Rokopis Štritofovega
prevoda

3

(Donizetti »Don Pasquale«)

Pasquale: Ah, ogenj prečudežen,
žile mi vžiga,
v rajske opojnosti
srce mi dviga.
Starec več nisem,
mlade sem volje,
kri dvajsetletnika
v meni zdaj polje.
Sladka ženičica,
kup otročadi,

najmanj pol ducata,
to so zakladi!
Dečki prepevajo,
deklice rajajo,
vse je veselo, kar se le da.

* * *

Pasquale: Vse je pozabljeno,
vse odpuščeno:
tu imaš ženo
in ti moža!

Malatesta: Bravo, bravo, don Pasquale,
lep je nauk te morale.

Norina: Kdor izlušči njeno jedro,
živel vedro
bo vse dni!
Vsepovsodi
varno hodi,
kdor drži se nje smeri.
Stari panji ne gorijo
in nikarte z njimi v peč,
rjavi zvonci ne zvonijo:
stara reč ni nova reč.

4

(Puccini »La Bohème«)

Rudolf: Kot led je ta ročica,
naj ogrejem vam jo jaz.
Čemu iskanje,
v temi se nič ne najde.
Na srečo luna
nocoj bo sijala,
tu gôri ona
je moja soseda.
Le malo potrpite,
da povem vam v dveh besedah,
kdo sem in kaj,
kaj tu delam,
kaj počenjam.
Smem?
Kdo sem? Kedo?
Človek in pesnik.
In kaj počenjam?

*Pišem, ustvarjam s perešom,
z verzi.*

*V bogati svoji bedi
sipljem ognjene verze,
slavospeve ljubezni
in v sanjah se poganjam
visoko nad oblake:
zidam gradove zlate...*

*A vso to bogatijo
sta pokrala mi dva tatova,
dvoje očesc nevarnih.*

*Skrivaj prišla sta k meni,
bisere vse pobrala,
vse te blažene sanje,
spomine minulih dni.*

*A ni mi žal tatvine,
zato, ker pustila v zameno
sta nade zlate!*

*Zdaj ko do dna me poznate,
še vi povejte,*

ah, povejte, kedo ste...

Saj boste, kajne?

Niko Štritof (à l'anniversaire de sa mort)

Smiljan Samec, ancien conseiller artistique et directeur de l'Opéra de Ljubljana ainsi qu'homme de lettres, décrit dans cet article commémoratif la vie et l'œuvre du chef d'orchestre, traducteur et compositeur Niko Štritof (1890—1944). Celui-ci s'est mis très tôt à traduire des librettes et il a commencé à travailler à l'Opéra quand il avait à peine quinze ans. Après les études de droit et de musique, il est parti au front. Pendant les premières années d'après-guerre, il enseignait le piano et il jouait même du piano aux cinémas jusqu'à ce qu'il n'ait pas été engagé comme chef d'orchestre à l'Opéra de Ljubljana. Ayant l'oreille fine pour le goût du public et étant aussi metteur en scène, il a réussi à monter avec succès beaucoup de spectacles d'opéra et d'opérettes. Comme artiste, il n'aimait point des problèmes compliqués et des »spéculations métaphysiques« mais il aimait des ouvrages provenant des sentiments forts et directs, chauffés par le sang humain. L'héritage le plus solide qu'il ait laissé à l'opéra slovène, ce sont ses splendides traductions et remaniements des librettes de 48 opéras et 18 opérettes en tout, dont les titres sont cités par l'auteur de l'article ainsi que des exemples de ses traductions.